

بررسی روابط تبارشناسی گونه *Alburnoides namaki* Bogutskaya COI and با استفاده از ژن Coad, 2009

Study on phylogenetic of *Alburnoides namaki* Bogutskaya and Coad, 2009 using COI gene

آرش جولاده رودبار^{۱*}، سهیل ایگدری^۱

۱-به ترتیب دانشجوی دکتری، دانشیار، گروه شیلات، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه تهران، کرج، ایران

Jouladeh Roudbar A^{1*}, Eagderi S¹

1-PhD Student, Associate Professor, Department of Fisheries, Faculty of Natural Resources, University of Tehran, Karaj, Iran

* نویسنده مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: arash.aarshaan@yahoo.com

(تاریخ دریافت: ۹۳/۶/۱۵ - تاریخ پذیرش: ۹۵/۱۰/۲۶)

چکیده

خیاطه ماهیان (*Alburnoides*) یکی از جنس‌های خانواده کپورماهیان (Cyprinidae) می‌باشد که از لحاظ ریخت ظاهری بسیار شبیه به یکدیگر بوده و همین امر باعث دشواری شناسایی گونه‌های این جنس شده است. امروزه استفاده از روش‌های نوین از جمله نشانگرهای ژنتیکی می‌تواند به شناخت بهتر وضعیت آرایه‌شناختی آن‌ها کمک نماید. در پژوهش حاضر به منظور شناخت وضعیت آرایه‌شناختی گونه خیاطه نمکی *Alburnoides namaki*، از روش شناسه گذاری (بارکدینگ) DNA استفاده شد. نمونه‌های این گونه از رودخانه‌های قره‌چای و آبکمر (حوضه آبریز نمک) با استفاده از دستگاه الکتروشوک‌ر صید شدند. سپس بارکد DNA برای ناحیه COI این گونه گزارش و هم‌چنین روابط تبارشناسی این اعضای این جنس در ایران بررسی شد. بر اساس این شناسه مولکولی، اعتبار و شناسایی این گونه، توصیف شده براساس ویژگی‌های ریختی، تایید شد. براساس نتایج بیش‌ترین میزان فاصله ژنتیکی محاسبه شده برای گونه *A. namaki* به میزان ۶/۶۷ درصد با گونه *A. holciki* و کم‌ترین مقدار آن با گونه *A. coadi* به میزان ۰/۵۳ درصد محاسبه شد که می‌تواند بیانگر ترادف *A. coadi* با *A. namaki* باشد. نتایج این پژوهش موید این مطلب است که توالی COI می‌تواند در مطالعه تعیین هویت و بررسی روابط تبارشناسی گونه‌های *Alburnoides* به کار رود.

واژه‌های کلیدی

حوضه دریاچه نمک
شناسه گذاری DNA
ماهی خیاطه
COI

مقدمه

برای شناسایی و تمایز گونه‌ها با استفاده از DNA به عنوان بخش استاندارد ژنوم می‌باشد. گزارشات نشان داده که در شناسایی پرندگان، پروانه‌ها، ماهیان، حشرات و انگل‌ها بسیار موثر بوده است (Hebert et al. 2008). مزیت عمده استفاده از ژن *COI* علی‌رغم کوتاهی این بخش از ژن میتوکندریایی، تعیین توالی سریع و ارزان آن است که اطلاعات کافی را برای شناسایی و جدایی گونه‌های نزدیک فراهم می‌آورد (Hebert et al. 2008). گونه خیاطه نمکی *A. namaki* تنها نماینده جنس *Alburnoides* در حوضه آبریز دریاچه نمک است که با توجه به کلیدهای ریخت-شناختی موجود مورد شناسایی قرار نمی‌گیرد، بنابراین این تحقیق به منظور بررسی روابط تبارشناسی و اعتبارسنجی این گونه با استفاده از نشانگر مولکولی ژن سیتوکروم اکسیداز زیرواحد یک (*COI*) به اجرا درآمد.

مواد و روش‌ها

شش نمونه ماهی خیاطه نمکی *A. namaki* با استفاده از دستگاه الکتروشوکر از رودخانه‌های قره‌چای و آب‌کمر (دوآب) در استان مرکزی صید (شکل ۱) و در الکل ۹۶ درصد تثبیت و به آزمایشگاه تکوین و بیوسیستماتیک گروه شیلات دانشگاه تهران منتقل شد.

جدول ۱- مشخصات ایستگاه‌های نمونه برداری

ردیف	رودخانه	ایستگاه	تعداد	طول جغرافیایی	عرض جغرافیایی
۱	قره چای	جلایر	۲	۴۶° ۲۰' ۴۹"	۳۴° ۰۴' ۲۰"
۲	آبکمر	دوآب	۴	۵۰° ۰۲' ۳۶"	۵۳° ۳۴' ۱۲"

شکل ۱- نمای جانبی ماهی خیاطه نمکی *Alburnoides namaki* صید شده از رودخانه قره‌چای

جنس خیاطه ماهیان *Alburnoides* متعلق به خانواده کپورماهیان (Cyprinidae) با ۲۹ گونه در آب‌های شیرین اروپا، قفقاز و آسیای صغیر، آسیای مرکزی و ایران پراکنش دارند (Seifali et al. 2012). اعضای این جنس دارای اندازه کوچک بوده و در رودخانه‌ها و دریاچه‌های با بستر سنگی زیست می‌نمایند (Jouladeh-Roudbbar et al. 2016; Jouladeh-Roudbbar et al. 2015; Turan et al. 2016; Mousavi-Sabet et al. 2015). در سالیان اخیر گونه‌های جنس خیاطه از لحاظ ریختی مورد مطالعه قرار گرفته و چندین گونه جدید از ایران و کشورهای همجوار با استفاده از این ویژگی‌های ریخت‌شناختی توصیف شده است (Jouladeh-Roudbbar et al. 2015).

ماهیان این جنس از لحاظ ریخت ظاهری بسیار به یکدیگر شبیه هستند، به نحوی که در نگاه اول تشخیص آن‌ها امکان‌پذیر نمی‌باشد، به علاوه بر اساس مطالعات جولاده رودبار و همکاران (۱۳۹۴) کلید شناسایی ارائه شده برای گونه‌های این جنس قادر به شناسایی و تفکیک آن‌ها از یکدیگر نمی‌باشد و این امر باعث شده تا وضعیت آرایه‌شناختی اعضای این جنس تا حدودی دارای ابهام و بر سر جایگاه آن در بین ماهی‌شناسان اختلاف نظر وجود داشته باشد و از برخی گونه‌های این جنس به عنوان یک مجموعه یاد می‌شود. در حال حاضر یازده گونه از این جنس در حوضه‌های مختلف آبریز کشور از جمله خزر، هریرود، کر، نمک، دجله، ارومیه گزارش شده است و احتمالاً در آینده نیز گونه‌های جدیدتری نیز معرفی خواهند شد (Jouladeh-Roudbbar et al. 2016; Coad and Bogutskaya, 2012).

مطالعات مولکولی مختلفی بر روی گونه‌های اروپایی ماهیان جنس *Alburnoides* انجام شده است که اساس این مطالعات نشانگرهای آلوزایم، *Cytchrome b*، *16s rDNA* و ناحیه کنترل میتوکندری بوده است (Seifali et al. 2012). اما تا به حال مطالعات معدودی روی گونه‌های ایرانی *Alburnoides* صورت گرفته است (Seifali et al. 2012; Jouladeh-Roudbbar et al. 2016). نشانگرهای ریخت‌شناختی و ژنتیکی، اطلاعات متفاوت اما مکمل یکدیگر را در مورد ساختار و تمایز جمعیت‌های مختلف جانداران ارائه می‌نمایند. DNA بارکدینگ به عنوان نشانگر ژنتیکی، سیستمی نوین

آزمون مربع کای (χ^2) برای تمامی جایگاه‌ها با استفاده از نرم‌افزار PAUP*V.4.4 مورد بررسی قرار گرفت (Swofford 2012). برای محاسبه میزان تمایز نوکلئوتیدی از نرم‌افزار MEGA 6 و مدل K2P استفاده شد (Kumar et al. 2008). جهت بررسی روابط فیلوژنتیکی دارنگاره‌ها با استفاده از روش‌های Bayesian inference (BI) توسط نرم‌افزار MrBayes 3.1.2 (Ronquist et al. 2012) و آزمون Maximum likelihood (ML) توسط RAXML-HPC و raxmlGUI 1.3 ایجاد شد (Stamatakis 2014)، برای انتخاب بهترین و مناسب‌ترین مدل تکامل مولکولی برای مجموعه داده‌ها از معیار آکائیک (Akaike Criterion = AIC) (Posada, 2008) در نرم‌افزار jModeltest V.2.1.4 استفاده شد. در نرم‌افزار MrBayes برای مدل جایگزینی نوکلئوتیدها و نرخ تغییرات از توزیع گاما (G) و مدل GTR + G + I انتخاب شد، برای آزمون BI، زنجیر مارکوف مونت کارلو (MCMC) برای ۴ میلیون نسل، فرکانس نمونه هر ۱۰۰۰ نسل، درجه حرارت زنجیره‌ای ۰/۲. در نظر گرفته شد، ثبات Maximum likelihood پس از ۱۰،۰۰۰ نسل به دست آمد و ۱۰۰۰ دارنگاره اولیه حذف شد. از دارنگاره‌های باقی مانده برای ایجاد دارنگاره consensus با اعتبار بیش از ۵۰ درصد در نرم‌افزار PAUP* استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل ML از جستجوی اکتشافی (heuristic) نیز از ۱۰۰۰ تکرار تحت مدل GTR + G + I استفاده شد. ترسیم و ویرایش دارنگاره‌ها از نرم‌افزار FigTree V1.4.1 استفاده شد (Rambaut 2015). در محاسبات انجام شده گونه *Rutilus rutilus* به‌عنوان برون گروه در نظر گرفته شد.

نتایج

در این مطالعه توالی ژن سیتوکروم اکسیداز سی شش نمونه ماهی خیاطه نمکی *A. namaki* به طول ۶۰۵ جفت‌باز به دست آمد. فرکانس نوکلئوتیدهای به‌دست آمده با گونه‌های موجود در بانک جهانی NCBI تفاوت معنی‌داری نداشت (χ^2 : ۱۰/۸۰۶، p: ۱/۰، df: ۱۸۳)، از مجموع بازهای مورد ارزیابی قرار گرفته، ۲۶/۲۸ درصد A، ۲۸/۹۱ درصد T، ۲۶/۱۱ درصد C و ۱۸/۶۷ درصد G تشکیل می‌داد.

استخراج DNA با استفاده از روش فنل کلروفرموم از باله و عضله ماهی صورت گرفت. در این روش بافت‌ها در بافر استاندارد STE به همراه پروتئیناز K به مدت ۲۴ ساعت هضم و سپس با استفاده از فنل و کلروفرم خالص‌سازی انجام شد. پس از رسوب و شستشوی DNA با الکل، در آب مقطر حل شد. تعیین کمیت و کیفیت DNA استخراجی با استفاده از دو روش اسپکتروفتومتری و الکتروفورز افقی ژل آگارز انجام شد.

آغازگرهایی که برای تکثیر بخشی از ناحیه COI استفاده شد، شامل آغازگرهای رفت و برگشت به شرح زیر بودند (Ward et al. 2005)

(FISH1F:5'TCAACCAACCACAAAGACATTGGCAC3')

آغازگر رفت

(FISH1R:5'TAGACTTCTGGGTGGCCAAAGAATCA3')

آغازگر برگشت

واکنش PCR در حجم ۲۵ میکرولیتر انجام شد و مواد استفاده شده در این واکنش شامل سه میکرولیتر بافر 10X، ۱/۵ میکرولیتر کلرید منیزیم (20 mM)، یک میکرولیتر آغازگر رفت و یک میکرولیتر آغازگر برگشت (10 pmol)، ۰/۵ میکرولیتر (10 mM) dNTPs، ۰/۳ میکرولیتر آنزیم تک پلیمراز (۳ u/μl) و یک میکرولیتر DNA الگو (۱۰۰ نانوگرم) بود. برنامه دمایی واکنش زنجیره‌ای پلیمراز به صورت واسرشت اولیه در ۹۴ درجه سلسیوس برای پنج دقیقه، به دنبال آن سی چرخه (واسرشت‌سازی در ۹۴ درجه سلسیوس برای ۳۰ ثانیه، اتصال در ۵۴ درجه سلسیوس برای ۹۰ ثانیه، گسترش در ۷۲ درجه سلسیوس برای نود ثانیه) و در نهایت، گسترش نهایی در ۷۲ درجه سلسیوس به مدت ۵ دقیقه بود.

به‌منظور توالی‌یابی قطعه مورد نظر، ابتدا محصول PCR توسط کیت خالص‌سازی بایونیر (Bioneer, Inc, Daejeon, Korea) خالص شد و در نهایت جهت توالی‌یابی به شرکت ماکروژن کره جنوبی (Macrogen, Inc, Daejeon, Korea) ارسال شد. قطعه تکثیر شده از دو جهت مستقیم و معکوس به همراه تکرار، توالی‌یابی شد.

کروماتوگرام توالی‌های به‌دست آمده توسط نرم‌افزار Sequencher ver. 4.0 (Gene Codes Corporation, Inc) بررسی و ویرایش شد. ترکیب نوکلئوتیدها برای جایگاه‌های متغیر و

جدول ۲- گونه‌های مورد استفاده در آنالیز ژن COI به همراه شماره دسترسی

شماره دسترسی	نام علمی	شماره دسترسی	نام علمی
KU705258	<i>A. coadi</i>	KU705251	<i>A. namaki</i>
KU705257	<i>A. coadi</i>	KU705261	<i>A. nicolasi</i>
KU705256	<i>A. coadi</i>	KU705260	<i>A. nicolasi</i>
KU705239	<i>A. damghani</i>	KU705259	<i>A. nicolasi</i>
KU705238	<i>A. damghani</i>	KJ552755	<i>A. ohridanus</i>
KU705237	<i>A. damghani</i>	KJ552730	<i>A. ohridanus</i>
KJ552721	<i>A. devolli</i>	HQ600667	<i>A. prespensis</i>
KJ552693	<i>A. devolli</i>	HQ600666	<i>A. prespensis</i>
KU705243	<i>A. eichwaldii</i>	HQ600665	<i>A. prespensis</i>
KU705242	<i>A. eichwaldii</i>	KJ552677	<i>A. prespensis</i>
KU705241	<i>A. eichwaldii</i>	KU705266	<i>A. qanati</i>
KU705240	<i>A. eichwaldii</i>	KU705265	<i>A. qanati</i>
KJ552720	<i>A. fangfangae</i>	KU705264	<i>A. qanati</i>
KJ552666	<i>A. fangfangae</i>	KU705263	<i>A. qanati</i>
KU705246	<i>A. holciki</i>	KU705262	<i>A. qanati</i>
KU705245	<i>A. holciki</i>	KU705272	<i>A. samiii</i>
KU705244	<i>A. holciki</i>	KU705271	<i>A. samiii</i>
KU705250	<i>A. idignensis</i>	KJ552603	<i>A. strymonicus</i>
KU705249	<i>A. idignensis</i>	KJ552521	<i>A. strymonicus</i>
KU705248	<i>A. idignensis</i>	KJ552519	<i>A. strymonicus</i>
KU705247	<i>A. idignensis</i>	KU705270	<i>A. tabarestanensis</i>
KU705255	<i>A. namaki</i>	KU705269	<i>A. tabarestanensis</i>
KU705254	<i>A. namaki</i>	KU705268	<i>A. tabarestanensis</i>
KU705253	<i>A. namaki</i>	KU705267	<i>A. tabarestanensis</i>
KU705252	<i>A. namaki</i>	KJ552748	<i>Alburnus thessalicus</i>
KY211666	(قره چای) <i>A. namaki</i> *	KJ552747	<i>Al. thessalicus</i>
KY211667	(قره چای) <i>A. namaki</i> *	KJ552739	<i>Al. thessalicus</i>
KY211668	(قره چای) <i>A. namaki</i> *	KM286435	<i>A. bipunctatus</i>
KY211669	(قره چای) <i>A. namaki</i> *	KM286434	<i>A. bipunctatus</i>
KY211670	(آبکمر) <i>A. namaki</i> *	KM286433	<i>A. bipunctatus</i>
KY211671	(آبکمر) <i>A. namaki</i> *	KM287069	<i>Rutilus rutilus</i>

* نمونه‌های تعیین توالی شده در این پژوهش

گونه‌ای نیز در گونه *A. samiii* به مقدار ۰/۸۹ محاسبه گردید، در گونه‌های *A. coadi*، *A. damghani*، *A. holciki*، *A. nicolasi* و *A. namaki* (قره‌چای) نیز اختلاف درون جمعیتی مشاهده نشد. دارنگاره‌های ترسیم شده با استفاده از روش‌های Maximum likelihood و Bayesian inference دارای شکل مشابهی بودند، به همین دلیل تنها از دارنگاره Bayesian استفاده شد و اعداد بوت استرپ حاصله از هر دو آزمون بر روی گره‌ها درج شدند.

از مجموع بازها ۴۴ جایگاه دارای چند شکلی بودند. با توجه به نتایج چندشکلی نوکلئوتیدها (جدول ۵)، گونه خیاطه نمکی *A. namaki* در دو جایگاه پارسیمونی (Parsim-Informative site) با گونه *A. coadi* تفاوت دارد (در جایگاه ۳۷۴: باز C به A و در جایگاه ۵۰۷: باز T به C تغییر یافته است). بیش‌ترین میزان فاصله ژنتیکی محاسبه شده برای گونه *A. namaki* به میزان ۶/۶۷ درصد با گونه *A. holciki* و کم‌ترین مقدار آن با گونه *A. coadi* به میزان ۰/۵۳ درصد محاسبه شد. بیش‌ترین میزان فاصله ژنتیکی درون

بحث

و شناسایی گونه‌های مختلف ماهیان به‌ویژه گونه‌های جنس *Alburnoides* ایفا می‌کنند ولی استفاده صرف از این ویژگی‌ها در پاره‌ای از موارد باعث اشتباه در شناسایی و یا حتی توصیف گونه-ها می‌شود که برای جلوگیری از این نقیصه می‌توان از روش‌های مولکولی مثل DNA بارکدینگ در کنار روش‌های سنتی ریخت-شناسی در جهت تأیید نتایج ریخت‌شناختی استفاده نمود. تا قبل از سال ۲۰۰۹ گونه‌های جنس *Alburnoides* در ایران با نام *Alburnoides bipunctatus* شناخته می‌شدند. (2009) Bogutskaya and Coad جمعیت جنس *Alburnoides* در حوضه نمک را از گونه *A. bipunctatus* متفاوت دانستند و آن را به‌عنوان گونه‌ای جدید تحت عنوان ماهی خیاظه نمکی *A. namaki* معرفی نمودند.

با توجه به اندازه کوچک و شباهت ریختی بالای گونه‌های جنس *Alburnoides* در ایران و دشواری شناسایی آن‌ها با استفاده از ویژگی‌های ریخت‌شناختی، بارکد DNA می‌تواند به‌عنوان ابزاری کارآمد برای بررسی تنوع و تفکیک گونه‌ها مورد استفاده قرار گیرد چراکه در روش‌های شناسایی سنتی (براساس ویژگی‌های ریخت‌سنجی و شمارشی)، تشخیص اعضای این جنس بدون اطلاع از محل صید آن‌ها، به‌علت همپوشانی بالای ویژگی‌های ریخت‌شناختی، بسیار مشکل می‌باشد. البته فراتر از شناسایی گونه‌ها، DNA بارکدینگ می‌تواند به‌عنوان راهکاری برای حل مشکلات آرایه‌شناختی مورد استفاده قرار بگیرد (Hebert et al. 2008). اگرچه ویژگی‌های ریخت‌شناختی نقش مهمی در توصیف

جدول ۳- میزان فاصله ژنتیکی محاسبه شده (درصد) بین گونه‌ای برای گونه‌های جنس *Alburnoides* در ایران (در محاسبه فوق توالی کامل نوکلئوتیدها مورد استفاده قرار گرفته است)

ردیف	گونه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱	<i>A. coadi</i>										
۲	<i>A. damghani</i>	۰/۸۹									
۳	<i>A. eichwaldii</i>	۳/۸۳	۳/۲۵								
۴	<i>A. holciki</i>	۶/۲۱	۶/۰۱	۷/۱۷							
۵	<i>A. idigensis</i>	۱/۶۸	۱/۱۲	۲/۹	۵/۹۱						
۶	<i>A. namaki</i> (دوآب)	۰/۵۳	۱/۰۸	۴/۰۵	۶/۶۷	۱/۸۷					
۷	<i>A. namaki</i> (قره چای)	۰/۵۳	۱/۰۸	۴/۰۵	۶/۶۷	۱/۸۷	۰/۳۵				
۸	<i>A. nicolasi</i>	۱/۶۳	۱/۰۸	۳/۲۵	۶/۲۳	۰/۷۶	۱/۸۲	۱/۸۲			
۹	<i>A. qanati</i>	۴/۶	۳/۵۹	۲/۸۷	۷/۳۵	۳/۶۵	۴/۸۳	۴/۸۳	۴		
۱۰	<i>A. samiii</i>	۳/۲۵	۲/۶۷	۴/۴۸	۶/۷۵	۲/۷۲	۳/۴۶	۳/۴۶	۲/۶۷	۵/۷۵	
۱۱	<i>A. tabarestanensis</i>	۳/۷۴	۳/۱۵	۵/۲۶	۸/۰۳	۳/۲	۳/۹۵	۳/۹۵	۳/۱۵	۶/۰۶	۳/۶۷

جدول ۴- میزان فاصله ژنتیکی محاسبه شده (درصد) درون گونه‌ای برای گونه‌های جنس *Alburnoides* در ایران

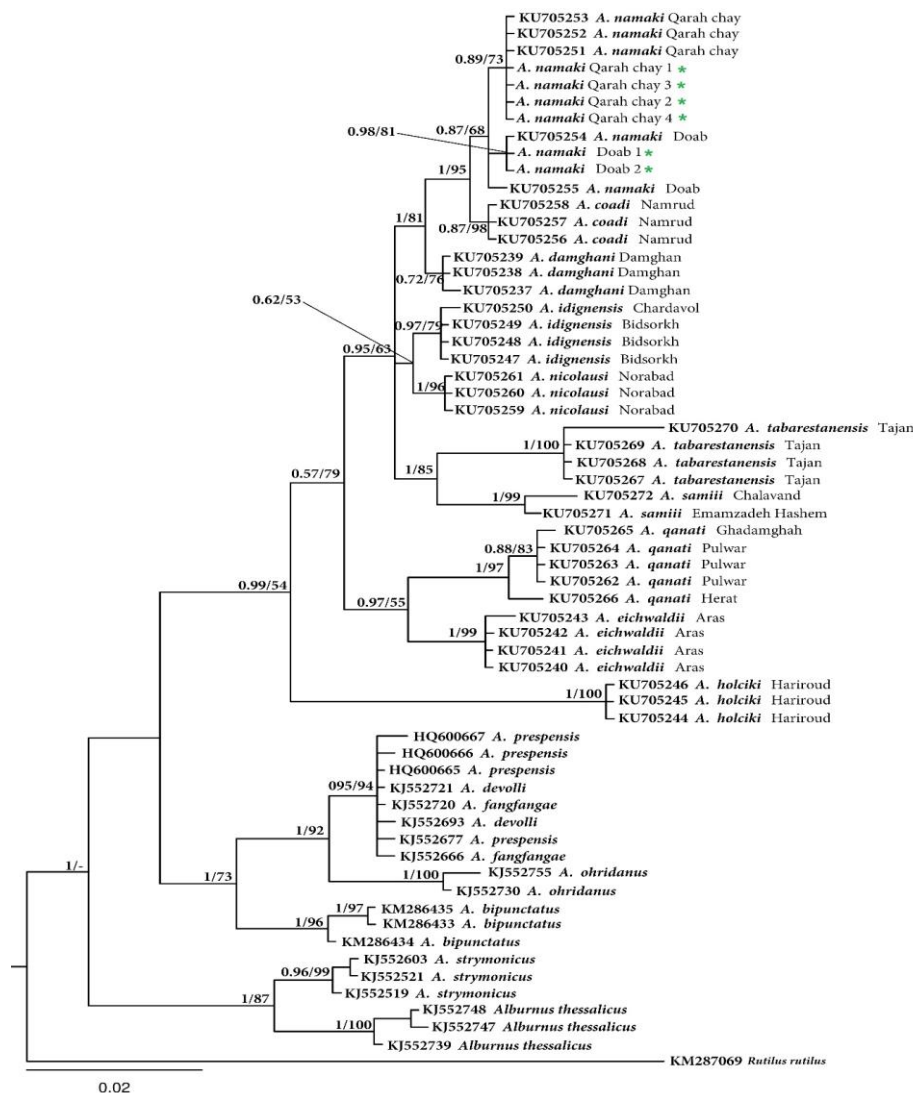
میزان تمایز	گونه	میزان تمایز	گونه
۰/۰۰	<i>A. namaki</i> (قره چای)	۰/۰۰	<i>A. coadi</i>
۰/۰۰	<i>A. nicolasi</i>	۰/۰۰	<i>A. damghani</i>
۰/۲۸	<i>A. qanati</i>	۰/۱۸	<i>A. eichwaldii</i>
۰/۸۹	<i>A. samiii</i>	۰/۰۰	<i>A. holciki</i>
۰/۷۲	<i>A. tabarestanensis</i>	۰/۰۹	<i>A. idigensis</i>
		۰/۱۸	<i>A. namaki</i> (دوآب)

جدول ۵- نتایج هم‌ردیفی نوکلئوتید های تشخیصی (Parsim-Informative site) توالی‌های به‌دست آمده از این پژوهش و بانک ژن (NCBI). شماره جایگاه نوکلئوتیدها بر اساس شماره جایگاه‌های گونه *A. coadi* (KU705258) اختصاص داده شده‌است.

گونه	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰																																																																																																																																																
<i>A. coadi</i>	A	A	G	C	A	A	T	C	C	C	G	T	A	T	G	G	C	A	T	A	A	G	<i>A. damghani</i>	A	A	G	C	A	G	T	C	C	C	G	T	A	T	G	G	C	A	T	A	A	A	<i>A. eichwaldii</i>	A	A	A	C	A	A	T	T	C	C	G	C	A	C	G	A	C	T	T	C	A	A	<i>A. holciki</i>	A	T	G	T	G	C	T	T	T	T	G	T	A	C	G	G	C	A	T	A	G	A	<i>A. idigensis</i>	A	A	G	C	A	A	T	C	C	C	G	T	A	T	G	G	C	A	T	A	A	A	<i>A. namaki</i>	A	A	G	C	A	A	T	C	C	C	G	T	A	T	G	G	C	A	T	A	A	G	<i>A. nicolasi</i>	A	A	G	C	A	A	T	C	C	C	G	T	A	T	G	G	C	A	T	A	A	A	<i>A. qanati</i>	A	A	A	T	A	G	T	T	C	C	G	C	A	C	A	G	C	T	C	A	A	A	<i>A. samiii</i>	C	A	G	C	G	A	C	C	C	C	G	T	G	T	G	A	T	A	T	A	A	A	<i>A. tabarestanensis</i>	C	A	G	C	A	A	T	C	C	C	A	T	A	T	G	G	T	G	T	A	A	A
<i>A. coadi</i>	A	A	T	C	C	C	A	T	T	G	G	T	A	T	G	G	C	C	T	G	C	T	<i>A. damghani</i>	A	A	T	C	C	C	A	T	T	G	G	T	A	T	G	A	T	C	T	G	A	T	<i>A. eichwaldii</i>	A	A	C	C	T	C	A	T	G	G	G	C	A	C	A	A	T	C	T	A	A	C	<i>A. holciki</i>	A	G	C	T	T	C	A	T	T	A	C	G	G	T	A	G	T	T	T	A	G	T	<i>A. idigensis</i>	A	A	T	C	T	C	A	T	T	G	G	C	A	T	G	A	T	C	C	A	A	T	<i>A. namaki</i>	A	A	T	C	C	C	A	C	T	G	G	T	A	T	G	G	C	C	T	G	A	T	<i>A. nicolasi</i>	A	A	T	C	T	C	A	T	T	G	G	T	A	T	G	A	T	C	C	A	A	T	<i>A. qanati</i>	G	A	C	C	T	T	A	T	G	G	G	C	A	C	A	A	T	C	T	A	A	T	<i>A. samiii</i>	G	A	T	C	T	C	T	T	T	G	G	T	A	T	G	A	T	T	T	A	A	C	<i>A. tabarestanensis</i>	A	G	C	C	T	C	T	T	T	G	G	T	G	T	G	A	T	C	T	A	A	T

تبارشناسی ترسیم شده نمونه‌های *A. namaki* و *A. coadi* در دو خوشه نزدیک به هم قرار گرفته‌اند. به‌علاوه میانگین تمایز ژنتیکی K2P برای این دو گونه به مقدار ۰/۵ درصد محاسبه شد که برای تمایز یک جمعیت به‌عنوان گونه‌ی جدید اندک به‌نظر می‌رسد، به‌عنوان مثال تمایز درون جمعیتی گونه *A. samiii* از دیگر گونه‌های جنس *Alburnoides* در حدود ۰/۸۹٪ و برای گونه *A. tabarestanensis* به میزان ۰/۷۲ درصد به‌دست آمده است. با توجه به نتایج *A. coadi* رودخانه نمرد حوضه دشت کویر جمعیتی از *A. namaki* می‌تواند باشد که به‌علت جدایی جغرافیایی و قرار گرفتن در شرایط متفاوت محیطی دارای تغییرات اندک در ژنوم میتوکندریایی خود شده است. پیش از این نیز وجود جدایی جغرافیایی در بین جمعیت‌های موجود در حوضه‌های آبریز ایران در مطالعات قبلی به اثبات رسیده است (Freyhof et al. 2014).

نتایج این بررسی تمایز *A. namaki* را با گونه *Alburnoides bipunctatus* تایید می‌نماید و گواه این امر قرار نگرفتن *A. namaki* و *A. bipunctatus* در یک شاخه با توجه به دارنگاره ترسیم شده است (شکل ۲). فون ماهیان حوضه آبریز کویر تا حد زیادی شبیه به فون ماهیان حوضه دریاچه نمک است که در مجاورت یکدیگر قرار دارند. علاوه بر این حداقل شش گونه بومی مشترک در بین این دو حوضه نیز گزارش شده است (Jouladeh-Roudbar et al. 2015; Esmaeili et al. 2010). اخیراً گونه *Alburnoides coadi* از رودخانه نمرد در حوضه آبریز کویر توصیف شده است (Mousavi-Sabet et al. 2015) که براساس نتایج حاصل از چند شکلی توالی نوکلئوتیدهای تشخیصی (Parsim-Informative site) میان دو گونه *A. coadi* از حوضه کویر و *A. namaki* از حوضه دریاچه نمک در دو جایگاه نوکلئوتید اختلاف وجود دارد (A←C در جایگاه ۳۷۴ و T←C در جایگاه ۵۰۷) و در دارنگاره

شکل ۲- دارنگاره روابط فیلولژنتیکی گونه‌های جنس *Alburnoides*. اعداد روبه روی گره‌ها مقدار احتمال پسین به دست آمده برای آزمون BI (سمت چپ) و ML (سمت راست) است. وجود خط تیره (-) به معنای عدم وجود آن خوشه در آزمون فوق است، گونه *Rutilus rutilus* نیز به عنوان برون گروه در نظر گرفته شد. نمونه‌هایی که در این مطالعه تعیین توالی شدند با علامت ستاره (*) مشخص شده‌اند.

کند. بنابراین در مواردی که تشخیص سریع ضروری است می‌توان از این شیوه با اطمینان استفاده کرد. اما این ژن به تنهایی نمی‌تواند روابط میان این گونه‌ها را در سطح بالاتر به وضوح مشخص کند. در این موارد افزایش تعداد آرایه‌ها و با استفاده از نشانگرهای دیگر (مانند ژن *Cyt b*) در کنار این ژن می‌تواند موثر واقع شود.

بنابراین با توجه به یافته‌های این مطالعه می‌توان بیان داشت که کلاد *A. namaki* و *A. codi* به یک آرایه واحد تعلق داشته و برپایه اصل تقدم در نام‌گذاری گونه *A. codi* مترادف *A. namki* باید در نظر گرفته شود. با توجه به یافته‌های این پژوهش، توالی ژن میتوکندری *COI* قادر بود گونه‌های مختلف جنس *Alburnoides* را از یکدیگر متمایز

منابع

- Bogutskaya NG, Coad BW, (2009) A review of vertebral and fin-ray counts in the genus *Alburnoides* (Teleostei: Cyprinidae) with a description of six new species. *Zoosystematica Rossica* 18:126-73.
- Coad BW, Bogutskaya NG (2009) *Alburnoides qanati*, a new species of cyprinid fish from southern Iran (Actinopterygii, Cyprinidae). *ZooKeys* 13: 67-77.
- Esmaili HR, Coad BW, Gholamifard A, Nazari N, Teimory A, (2010) Annotated checklist of the freshwater fishes of Iran. *Zoosystematica Rossica* 19:361-86.
- Freyhof J, Esmaili HR, Sayyadzadeh G, Geiger M, (2014) Review of the crested loaches of the genus *Paracobitis* from Iran and Iraq with the description of four new species (Teleostei: Nemacheilidae). *Ichthyological Exploration of Freshwaters* 25:11-38.
- Hubert N, Hanner R, Holm E, Mandrak E, Taylor E, Burrige M, Watkinson D, Dumont P, Curry A, Bentzen P, Zhang J, (2008) Identifying Canadian freshwater fishes through DNA barcodes. *PLoS one* 18:e2490.
- Jouladeh Roudbar A, Eagderi S, Esmaili HR, Coad BW, Bogutskaya N, (2016). A molecular approach to the genus *Alburnoides* using COI sequences data set and the description of a new species, *A. damghani*, from the Damghan River system (the Dasht-e Kavir Basin, Iran) (Actinopterygii, Cyprinidae). *ZooKeys* 579: 157-181.
- Jouladeh-Roudbar A, Eagderi S, Esmaili H, (2015) Fishes of the Dasht-e Kavir basin of Iran: an updated checklist. *International Journal of Aquatic Biology* 6:263-73.
- Jouladeh-Roudbar A, Rahmani H, Vatandoust S, Najafy M, Rahimi G (2015) A review of morphological character in four described species from *Alburnoids*. *Journal of Aquatic Ecology* 5:1-17. (In Farsi).
- Jouladeh-Roudbar A, Vatandoust S, Eagderi S, Jafari-Kenari S, Mousavi-Sabet H, (2015) Freshwater fishes of Iran; an updated checklist. *Aquaculture, Aquarium, Conservation & Legislation-International Journal of the Bioflux Society (AAFL Bioflux)* 8:855-909.
- Kumar S, Nei M, Dudley J, Tamura K (2008) MEGA: a biologist-centric software for evolutionary analysis of DNA and protein sequences. *Briefings in bioinformatics* 9: 299-306.
- Mousavi-Sabet H, Vatandoust S, Doadrio I, (2015) Review of the genus *Alburnoides* Jeitteles, 1861 (Actinopterygii, Cyprinidae) from Iran with description of three new species from the Caspian Sea and Kavir basins. *Caspian Journal of Environmental Sciences* 13: 293-331.
- Posada D, (2008) jModeltest: Phylogenetic Model Averaging. *Molecular Biology and Evolution* 25:1253-1256.
- Rambaut A, (2015) FigTree version 1.4. 0. Available at <http://tree.bio.ed.ac.uk/software/figtree/>; (assessed: July 27, 2015)
- Ronquist F, Teslenko M, Mark P, Ayres L, Darling A, Höhna S, Larget B, Liu L, Suchard A, Huelsenbeck P, (2012) MrBayes 3.2: efficient Bayesian phylogenetic inference and model choice across a large model space. *Systematic biology* 61: 539-42.
- Seifali M, Arshad A, Moghaddam F Y, Esmaili HR, Kiabi BH, Daud SK, Aliabadian M, (2012) Mitochondrial Genetic Differentiation of spiralin (Actinopterygii: cyprinidae) in the south caspian sea basin of Iran. *Evolutionary bioinformatics online*, 8: 219-227
- Stamatakis A, (2014) RAxML version 8: a tool for phylogenetic analysis and post-analysis of large phylogenies. *Bioinformatics* btu033.
- Swofford DL, (2012) PAUP*: Phylogenetic Analysis Using Parsimony (*and other methods). Version 4. Sunderland, MA: Sinauer.
- Turan D, Bektaş Y, Kaya C, Bayçelebi E, (2016) *Alburnoides diclensis* (Actinopterygii: Cyprinidae), a new species of cyprinid fish from the upper Tigris River, Turkey *Zootaxa*, 4067:79-87.
- Ward D, Zemlak S, Innes H, Last R, Hebert D, (2005) DNA barcoding Australia's fish species. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London, Biological Sciences* 360:1847-57.